

ODCZAROWAĆ MAZOWSZE

BEZPIECZNIE...

BARBARA TEKIELI

▲ Zwierzyńiec Eurostruś w Borzycach w gminie Liw to miejsce zamieszkałe przez wiele ciekawych zwierząt

SMACZNIE...

▲ Dwór Mościbrody słynie z wyśmienitego tortu bezowego

GOŚCINNIE...

▲ Zamek w Szydłowcu – dawna gotycko-renesansowa rezydencja możnych rodów Szydłowieckich i Radziwiłłów

« Mazowsze, region w sercu Polski i Europy, to nie tylko pędząca stolica, centrum biznesu i kultury, której najlepszym ambasadorem na świecie jest Fryderyk Chopin. To także miejsca nieoczywiste, wyjątkowe, tworzone przez ludzi z pasją, z wielkim poszanowaniem dla otaczającego środowiska, tradycji i praw natury. Mazowieckie jest najbardziej, połódzkim i kujawsko-pomorskim, zalesionym województwem w Polsce (23 proc. powierzchni). Może pochwalić się dziewięcioma parkami krajobrazowymi i Kampinoskim Parkiem Narodowym, położonym na obrzeżach stolicy. Mazowiecka turystyka wpisuje się znakomicie w działania na rzecz Europejskiego Zielonego Ładu. »

Mazowsze ze stolicą całego kraju, 1,8-milionową Warszawą, zajmuje czołowe miejsca w europejskich rankingach gospodarczych i należy do liderów innowacyjności. Ma ogromny potencjał rozwoju turystyki biznesowej, a szeroko rozumiany przemysł spotkań plasuje region wśród najlepszych w Polsce. Czynnikiem decydującymi o tym są znakomita lokalizacja w samym sercu kraju, dobrze rozwinięta infrastruktura, stolica, która znajduje się w pierwszej dziesiątce europejskich miast przyszłości (fDi Intelligence) oraz stanowi ważny i rozpoznawalny w Europie ośrodek organizacji różnego rodzaju profesjonalnych kongresów, konferencji i targów, a także rozbudowana i atrakcyjna oferta turystyczna oraz prężnie rozwijające się Lotnisko Chopina usytuowane blisko centrum miasta (zaledwie ok. 8 km na południowy zachód od niego). Od stycznia do końca maja 2022 r. warszawski port lotniczy odnotował 246-procentowy wzrost liczby pasażerów w stosunku do tego samego okresu minionego roku i obsłużył blisko 4,25 mln osób. Znalazł się też w ekskluzywnym gronie 30 europejskich lotnisk, w których wdrożono zaawansowany system A-CDM (Airport Collaborative Decision Making). Jego celem jest jak najbardziej efektywne zarządzanie czasem obsługi statków powietrznych. Warto także wspomnieć, że ponad 82 proc. operacji realizowanych na Lotnisku Chopina to połączenia międzynarodowe.

Jako pierwszy region w Polsce Mazowsze przygotowało raport przemysłu spotkań i oszacowało wkład turystyki biznesowej w wartość dodaną brutto. Ekspert z lubelskiej firmy Synergia wraz z przedstawicielami Urzędu Marszałkowskiego Województwa Mazowieckiego i Mazowieckiej Regionalnej Organizacji Turystycznej (MROT) opracowali dokument „Strategia Marki Województwa Mazowieckiego na lata 2022–2025”.

W 2021 r. wartość PKB Mazowsza wynosiła ok. 140 mld euro, a przychód z turystyki przyniósł blisko 40 mld złotych. W regionie funkcjonuje ponad 140 placówek muzealnych, kilkaset gospodarstw agroturystycznych, które oferują coraz bardziej różnorodne i wyrafinowane formy wypoczynku, oraz hoteli i pensjonatów o wysokim standardzie. Zwiększa się też liczba pól biwakowych i kempingów z infrastrukturą dla kamperów. Na Mazowszu znajdują także swoje miejsca smakosze podróżujący w wolnym stylu, którzy potrafią docenić regionalną kuchnię, nie rzadko podaną w nowej odsłonie.

EKOLOGICZNY SZAMPAN I GARAŻÓWKI

Niestabnącym powodzeniem w Warszawie cieszą się od lat ekotargi, a także restauracje proponujące *slow food*. W bliskim sąsiedztwie pędzącego centrum stolicy, w wyjątkowych przestrzeniach postindustrialnych czas płynie wolniej, a konieserzy wypoczynku w wolnym rytmie mogą skorzystać nie tylko z bogatej oferty kulturalnej

i gastronomicznej, ale też uczestniczyć w unikatowych wydarzeniach. Zrównoważony rozwój i troska o środowisko są wpisane w życie tych niezwykłych miejsc.

Po trwającej kilkanaście lat rewitalizacji na warszawskiej Woli wróciła do życia w nowej, nowoczesnej odsłonie Fabryka Norblina (www.fabrykanorblina.pl), dawne zakłady Norblin, Bracia Buch i T. Werner (założone w 1820 r.). Jej integralną część stanowi Muzeum Fabryki Norblina. To nietypowe miejsce, które zajmuje niemal 2 ha powierzchni. Jego otwartą przestrzeń można zwiedzać indywidualnie według czterech ścieżek tematycznych lub z przewodnikami, co wydaje się bardziej fascynujące, bo przypomina grę miejską, w czasie której przy dziesięciu zabytkowych budynkach poznajemy niezwykłą

▼ Fabryka Norblina na Woli to ponad 200 lat historii

▼ Ekologiczne zakupy na BioBazarze w Fabryce Norblina

historię maszyn i urządzeń oraz platerów-norblinianów produkowanych w czasach świetności fabryki.

Historia BioBazaru zaczęła się 12 lat temu. To pierwszy targ w Polsce z certyfikowaną żywnością ekologiczną. Obecnie jest jednym z najbardziej znanych i chętnie odwiedzanych w stolicy. Można tutaj zrobić świetne zakupy, ale też potążyć je z wizytą w „Bistro BioBazar” (ul. Żelazna 51/53, Fabryka Norblina), któremu szefuje Michał Toczyłowski, autor książek kulinarnych, który doświadczenie zdobywał w wielu renomowanych warszawskich restauracjach. Hołduje on zasadzie zdrowej, sezonowej kuchni opartej na produktach najwyższej jakości wprost z BioBazaru funkcjonującego w duchu *less waste*. Bazar w Fabryce Norblina działa przez pięć dni w tygodniu (od wtorku

do soboty). Swoje produkty oferuje kupującym ponad 70 wystawców, a wybór jest ogromny, bo poza ekologicznymi jarzynami i owocami, serami czy wędlinami można tu nabyć wiele nieoczywistych produktów, jak np. ekologiczny szampan czy szampańska kombucha oraz wegański deser *banoffee* bez cukru. Kilkadziesiąt różnych odmian ziół i sałat, jadalne kwiaty, stare, zapomniane odmiany jabłek, kolorowe marchewki czy nietypowe przetwory, m.in. kiszony arbuzy, cytryna, rzodkiewka, jabłka, gruszki i śliwki, znajdują swoich zagorzałych fanów.

Z kolei w pięciu zabytkowych tutejszych halach na powierzchni 3,5 tys. m² funkcjonuje Food Town z 24 konceptami gastronomicznymi, które porywają nas w kulinarną podróż dookoła świata. Poza tym na

terenie całego kompleksu działają również restauracje z obsługą kelnerską, bary i kluby łączące ofertę muzyczną z kulinariami. Łącznie w Fabryce Norblina dostępnych będzie 37 konceptów gastronomicznych na powierzchni ok. 10 tys. m². Przy okazji możemy posłuchać koncertów młodych artystów, bo do połowy września na muzycznej scenie Fundacji Fabryki Norblina zaplanowano ich ponad sto!

Na warszawskiej Pradze podobnym miejscem jest Koneser, dawna fabryka wódek. W tutejszym Centrum Twórczym Przerób-My można kupić rękodzieło i projekty upcyklingowe, organizuje się tu m.in. warsztaty kreatywne i artystyczne, zajęcia z edukacji ekologicznej, *zero waste*, a nawet cykliczne garażówki. To miejsce, gdzie rzemiosło ▶

▼ Food Town, główny z barów – „Old Shaker”, m.in. z burbonami, whisky, ginem, rumem, koktajlami i piwem

© MARCIN CZECHOWICZ

▲ Fabrykę Norblina warto zwiedzić z przewodnikiem

© FABRYKA NORBLINA

▼ Muzeum Fabryki Norblina to otwarta przestrzeń z 10 zabytkowymi budynkami, 50 maszynami i urządzeniami

© JULIA MARKIEWICZ

© JULIA MARKIEWICZ

© CENTRUM PRĄSKIE KONESER

© CENTRUM PRĄSKIE KONESER

▲ **Garażówka z Centrum Twórczym Przerób-My w Koneserze, z książkami, zabawkami i przedmiotami użytkowymi**

spotyka się z pasją, kreatywność z innowacją, a ekologia z edukacją. W centrum dostępna jest szeroka oferta produktów ręko-dzielniczych, a także książek, gier, zabawek oraz przedmiotów w stylu retro i vintage. Na placu Konesera pojawia się regularnie Targ Sandomierski. Można na nim nabyć produkty regionalne – sery, wina, przetwory z owoców i warzyw, naturalne miody i wiele innych przysmaków.

Szczególne miejsce w Koneserze stanowi strefa gastronomiczna. Restauracja „Freya Cafe & Deli” oferuje kuchnię roślinną i wegetariańską w duchu *zero waste*. Z kolei miłośnicy śródziemnomorskich smaków docenią „ORZO”, gdzie podawane są świeże pasty i wyśmienite pizze przygotowywane z naturalnych składników. Potrawy bazujące na najlepszej jakości produktach, pozyskanych od lokalnych rolników, znajdziemy w „Syrenim Śpiewie”. Poza tym w tym trzykondygnacyjnym eleganckim lokalu

z trzema miedzianymi barami serwuje się kilkadziesiąt rodzajów whisky i tradycyjne koktajle. „Ferment Praski” proponuje kulinarne doznania oparte na najlepszych, rodzimych produktach sezonowych. To miejsce, które powstało z fascynacji nowoczesną kuchnią polską. Owoce morza i soczyste mięsa prosto z ognia odnajdziemy z kolei w restauracji „Koneser Grill”. Najlepszą rekomendacją dla niej jest obecność w kultowym przewodniku kulinarnym Michelin.

W Koneserze działają muzea i galerie, w których odbywają się wystawy, koncerty i spotkania gromadzące miłośników kultury i sztuki. Niebawem czeka ich zresztą wyjątkowe wydarzenie. Już w czasie wakacji będzie można podziwiać wystawę „Sztuka Fantastyczna w Warszawie” (od 25 czerwca do 4 września 2022 r.), podczas której zostaną przedstawione dzieła wybitnych artystów – ponad 60 obrazów nigdy wcześniej nieprezentowanych publicznie. Wśród

▲ **„Freya Cafe & Deli”, przystań dla wegan i wegetarian**

nich znajdują się unikatowe dzieła Zdzisława Beksińskiego (1929–2005). Otwarcie wystawy jest też inauguracją trzeciego muzeum w Koneserze, po Muzeum Polskiej Wódki oraz Magic Mind Museum (nowoczesnym Muzeum Sztuki Iluzji i jedynym Teatrze Iluzji w naszym kraju) – Muzeum Sztuki Fantastycznej.

Sprzedaż bezpośrednio od rolników i producentów oferują cykliczne targi w Fortecy Kręgllickich, czyli w Forcie Legionów przy ul. Zakroczymskiej 12, oraz Eko Targ w Elektrowni Powiśle. Z kolei organizowane w weekendy targi w Hali Gwardii stanowią nie tylko okazję do nabycia ekologicznych produktów regionalnych, ale też przysmaków z innych stron świata, często bezpośrednio od wytwórców. Zakupy można tutaj połączyć z konsumpcją w strefie *food zone*. Niewątpliwą atrakcją są weekendy tematyczne, w czasie których przybyli warszawiacy i turyści udają się w podróż do tak egzotycznych krajów, jak np. Japonia. ▶

▼ **Eko Targ w Elektrowni Powiśle, świeżo i ekologicznie**

© ELEKTROWNIA POWIŚLECO TARG

▼ **Hala Gwardii stała się atrakcyjnym miejscem spotkań, które łączy ze sobą dobre jedzenie oraz kulturę**

© ARCHIWUM WARSZAWSKIEJ ORGANIZACJI TURYSTYCZNEJ

Z WARSZAWĄ W TLE

TEKST PROMOCYJNY

Stolica Polski budzi wiele skojarzeń osadzonych mocno w historii, kulturze, wydarzeniach i atrakcjach. Jest miastem coraz bardziej interesującym dla ludzi poszukujących nowych, inspirujących wrażeń i pomysłów na turystyczny wypad. Zaprasza choćby na: wycieczki szkolne i rodzinne, podróże dla dwójki, warszawski chillout, klasyczne zwiedzanie albo podążanie śladami dwóch wybitnych postaci utożsamianych z Warszawą – **Fryderyka Chopina** i **Marii Skłodowskiej-Curie**.

W tym roku przypada 155. rocznica urodzin tej wielkiej polskiej noblistki. Inspiracją dla podróży i zwiedzania Warszawy może być opis miejsc związanych z jej życiem i pracą – Muzeum Marii Skłodowskiej-Curie, czyli miejsce jej urodzenia w 1867 r., Hotel Bristol, gdzie świętowała przyznanie Nagrody Nobla, albo spacer Krakowskim Przedmieściem obok Uniwersytetu Warszawskiego, w którym dawała wykłady. Wykorzystujemy te miejsca w opisie trasy „wycieczki z Marią”, aby zaprosić na wspólny spacer i wpisać go na stałe w programy pobytów gości odwiedzających stolicę Polski.

Miejsca związane z polskim kompozytorem znane są prawie każdemu, kto odwiedza Warszawę. Nie można pominąć Muzeum im. Fryderyka Chopina, a ja ze swej strony rekomenduję wsłuchanie się w dźwięki muzyki w jednej z koncertowych sal. Niezapomnianych wrażeń dostarczają też koncerty pod gołym niebem odbywające się w mocno związanych z polskim kompozytorem Łazienkach Królewskich. Po uczcie duchowej warto wstąpić do restauracji „Belvedere” położonej w samym centrum parku.

Mieszkańcom Polski, ale także gościom z zagranicy, Warszawa kojarzy się przede wszystkim z byciem stolicą. Podążając za tym skojarzeniem, jestem zdania, że każde polskie dziecko powinno poznać swoją stolicę i szczerze polecam oferty adresowane do dzieci i młodzieży, zwłaszcza że nawet standardowe pomysły przybrały nową formę. Edukacja w ZOO, nauka w Centrum Nauki Kopernik, lekcja historii w Muzeum Powstania Warszawskiego czy Muzeum Historii Żydów Polskich POLIN, a może odwiedziny w Zachęcie – Narodowej Galerii Sztuki, Centrum Sztuki Współczesnej Zamek Ujazdowski, Muzeum Sztuki Nowoczesnej, Muzeum Narodowym lub Muzeum Warszawy, Muzeum Iluzji czy poznanie peretki, jakiej nie znajdzie się w wielu miejscach w kraju – Muzeum Domków Lalek, Gier i Zabawek...? Prawie wszystkie stołeczne muzea posiadają oferty dla dzieci i młodzieży, a nauka w takich placówkach może być tylko samą przyjemnością.

Godne polecenia są też nowe produkty, np. **multimedialny przewodnik „Praga odNova”**. Prezentujemy w nim opisy jedynej w swoim rodzaju dzielnicy, z klimatem „nie do podrobienia”, która bez wątpienia zauroczy miłośników atrakcji nieoczywistych. Przez lata nieco zapomniana, dzisiaj odzyskuje swój blask dzięki wielu inwestycjom i staje się miejscem niezwykle atrakcyjnym nie tylko dla mieszkańców stolicy, ale także odwiedzających ją turystów. Co tworzy praski klimat? Współczesny krajobraz dzielnicy to ślady kulturowego tygla, jakim niegdyś była, przedwojennej historii i współczesnej architektury, która idealnie harmonizuje z zabytkową zabudową. To świątynie różnych wyznań, ukryte w podwórkach kapliczki, najbardziej znane warszawskie bazy, kultowe knajpki i street art. Trasy zwiedzania Pragi opisuujemy na stronie www.pragaodnova.waw.pl.

To miejsca, które były długo zapomniane, a obecnie ponownie nabierają kolorów i tętnią życiem. Nowoczesność miesza się tutaj z historią niemal na każdym

kroku. Powstają liczne bary i restauracje. Zrodził się tu fantastyczny koncept obszarów zrewitalizowanych, na czele z **Koneserem**. Najstarsze zabudowania Warszawskiej Wytwórni Wódek „Koneser” powstały w latach 1895–1897. Na terenie fabryki funkcjonowały wówczas dwa oddzielne zakłady: Rektyfikacja Warszawska oraz Warszawski Skarbowy Skład Win – pierwszy oczyszczał spirytus, a drugi produkował z niego trunki. W 1923 r. w sąsiedztwie Konesera ulokowano Mennicę Państwową, w której bito monety, medale, odznaki i pieczęcie. Gruntowna rewitalizacja całego kompleksu przywróciła mieszkańcom jeden z najcenniejszych zabytkowych obszarów stolicy. To miejsce, które daje wytchnienie od wielkomiejskiego pędu warszawskiego śródmieścia. Tu czas płynie jakby inaczej, spokojniej. Praga zdecydowanie nie jest pozbawiona smaczków, także tych kulinarnych.

Po drugiej stronie Wisły mieści się **Elektrownia Powiśle** – miejsce na zakupy, obiad lub kolację ze znajomymi. Znajdują się tutaj pierwszy w Polsce Beauty Hall, kilkanaście conceptów kulinarnych, Eko Targ, a także odbywają liczne wydarzenia. Historia Elektrowni Powiśle liczy ponad 100 lat. To w 1904 r. lokalne władze ogłosiły przetarg na budowę elektrowni dla Warszawy. W kolejnych latach budynek był rozbudowywany, stając się jednocześnie jedną z największych i najnowocześniejszych elektrowni w Polsce. Stąd już kilka kroków do warszawskiej Syrenki i na Bulwary Wiślane.

Przenieśmy się teraz na chwilę na Wolę, do **Browarów Warszawskich** – nowej części miasta z biurami, sklepami, restauracjami, kawiarniami, Food Hallem, restauracjami. Hasło „Tu dzieje się miasto” zamieszczono przy wejściu do strefy Browarów oddaje dokładnie tutejszy klimat. Magnesem, który przyciąga zwłaszcza gości z zagranicy, jest tu też restauracja Roberta Lewandowskiego. Oba miejsca mają rzesze swoich fanów.

Koncepty kulinarne tych przybytków łączących różnorodność z oryginalnością są najlepszym wyróżnikiem na kulinarnym scenie Warszawy, choć ze swej strony polecam także inne miejsca, takie jak restauracja „Charlotte”, „Kieliszki na Próżnej”, „Akademia” czy restaurację Kęgliwickich, np. „Opasły Tom”, albo klubową atmosferę „Spatifu” – lokalu kultowego dla Warszawy, gdzie Maklakiewicz wymyślił monolog inżyniera Mamonia o polskim kinie. Posiłek w „Hard Rock Cafe” także będzie dobrą opcją.

Od wielu już lat w mieście zmienia się infrastruktura, przybywa nowych hoteli. Na polecenie zastępują wszystkie oferty naszych członków. Zwracam tylko uwagę na jeden wyróżnik, jakim są hotele historyczne i butikowe. Opisałyśmy je w specjalnym materiale, który także można znaleźć na naszej stronie. Chcemy za pomocą informacji zawartych w publikacji przybliżyć miejsca o wyjątkowej historii, zachęcić do przyjazdów, do odwiedzenia Warszawy i powrotu do tradycji „bywania” w warszawskich hotelach. Chcemy na nowo przypomnieć ich czar i otworzyć je dla warszawiaków i gości, bo bez wątpienia można je nazwać najlepszą wizytówką Warszawy.

Nie można również zapomnieć o miejscach adresowanych do organizatorów wydarzeń, konferencji i kongresów. Jednym z najważniejszych zadań naszego Stowarzyszenia jest wspieranie promocji Warszawy nie tylko jako destynacji turystycznej, ale też biznesowo-konferencyjnej. Pozyskiwane nowe wydarzenia, międzynarodowe kongresy i konferencje mają szansę zostać zrealizowane w wielu ciekawych miejscach, takich jak EXPO XXI, PGE Narodowy, PKiN, ale także w nowych obiektach, które pojawiają się w Warszawie, np. ADN Centrum Konferencyjne.

▲ Koncerty Chopinowskie w Łazienkach Królewskich

▲ Pomnik Marii Skłodowskiej-Curie na wiślanej skarpie

▲ Bulwary wiślane na lewym brzegu Wisły w Warszawie

▲ Food Hall Browary z 12 punktami gastronomicznymi

Warszawskie hotele również dysponują doskonałym zapleczem, a oprócz tradycyjnych form organizacji eventów oferują też studia on-line.

Mam nadzieję, że ten krótki opis zachęci Czytelników do odwiedzenia mojego miasta, które jest otwarte, przyjazne i inspirujące. Warto je poznać lub poznawać na nowo, dlatego zachęcam do odkrywania Warszawy.

Barbara Tutak – Prezes
Warszawska Organizacja Turystyczna

www.wot.waw.pl

Warszawska
Organizacja
Turystyczna

W ZGODZIE Z RYTMEM NATURY

Powrót do smaków dzieciństwa znajdziemy w wielu gospodarstwach agroturystycznych, ekofarmach i na pierwszym szlaku kulinarnym Mazowsza – Mazowiecka Micha Szlachcka. Od kilku lat smakoszom dedykowana jest ścieżka tematyczna „Kulinaria” w ramach Mazowieckiego Szlaku Tradycji (www.mazowieckiszlaktradycji.com). W tym roku planuje się dotrzeć do niej kolejne smaczne miejsca z niezwykłymi historiami z nimi związanymi.

Dzieci chętnie uczestniczą w pieczeniu sękacza, który proponuje Mitowska Zagroda w Sterdyni, na obszarze malowniczego Nadbużańskiego Parku Krajobrazowego, albo w warsztatach przygotowania chleba – „Od ziarenka do bochenka”. Z kolei seniorzy mogą wziąć udział w zajęciach serowarskich lub kulinarnych. Podczas nich poznają sztukę robienia korowaja weselnego (rodzaj kołacza) z tańcami i przyśpiewkami towarzyszącymi temu zwyczajowi. Warsztaty prowadzi charyzmatyczna korniczanka, osoba wielu talentów – Anna Szpura, założycielka zespołu przy Kole Gospodyń Wiejskich w Starej Kornicy.

Kulinarną różnorodność regionu, lokalne tradycje i smaki promuje także Sieć Dziedzictwa Kulinarne Mazowsze. Warto skorzystać z oferty firm kultywujących tradycyjne receptury i rzemieślnicze metody produkcji. Mazowieccy rolnicy oferują wysokiej jakości żywność wytwarzaną w zgodzie z rytmem natury. Podróżując w wolnym stylu doceniają niezwykle miejsca, w których respektuje się zrównoważony rozwój i troskę o środowisko, a przy okazji można również kupić ekologiczne produkty, warzywa i owoce. Istnieje kilka takich miejscówek w stolicy, ale też na Mazowszu, gdzie warto być, bo są tworzone przez ludzi z pasją, a poza doznaczeniami kulinarnymi oferują także wypoczynek w bliskości z naturą i niezłą zabawę.

Podążając szlakiem kulinarnym Mazowiecka Micha Szlachcka, warto zatrzymać się w Dworze Mościbrody słynącym ze staropolskiej gościnności i ponad 100 ha stawów rybnych, w których króluje karp królewski. W tym miejscu z pewnością „odczarujemy karpia”. Ci, którzy preferują zdrowy styl życia, będą zauroczeni siedleckim barem „Soczyście” przy ul. Browarnej 3 (www.soczyscie.com.pl). To jedyne miejsce w mieście serwujące dania kuchni witariańskiej i wegańskiej. Stynie ono z wyjątkowych potraw, które wyczarowuje szefowa Bożena Polak-Stojanova. To znana w regionie promotorka kuchni witariańskiej.

Na miejscu, poza daniami przygotowywanymi w wersji *wege* i *raw food* z najlepszych, starannie wyselekcjonowanych produktów ekologicznych, można zamówić świeżo wyciskane soki i oleje, a także gotowe pakiety lunchowe. Zrównoważone odżywianie poprawia nastrój, wzmacnia organizm i odmładza. W barze „Soczyście” czeka na nas też duży wybór zdrowych shake’ów. Prowadzona jest także sprzedaż internetowa.

Z kolei Zagroda Ojrzanów, położona wśród Lasów Młochowskich (Nadarzyńskich), zaledwie 30 km od Warszawy, w sercu tzw. Ziemi Chełmońskiego, proponuje gościom aktywności, które harmonizują z tym, co natura dała temu miejscu (www.zagroda-ojrzanow.pl). Odbывают się tutaj seanse jogi, warsztaty rozwojowe i psychologiczne, plenery malarskie i fotograficzne. Można skorzystać z wyżywienia, zamawiając potrawy wegetariańskie, wegańskie, bezglutenowe, ale też posmakować zagrodowych przysmaków, różnych kiszonek, przetworów warzywnych i owocowych oraz tłoczonego na miejscu oleju rzepakowego.

Prawdziwy raj dla dzieci stanowi Eko Farma Edukacyjna w miejscowości Lipiny, usytuowana ok. 75 km na wschód od centrum Warszawy niedaleko Jeruzalu „udającego” Wilkowyje w serialu *Ranczo* (www.farmaedukacyjna.pl). Miejsce to powstało dzięki młodym pasjonatom, którzy w poszukiwaniu kontaktu z naturą wyprowadzili się ze stolicy i stworzyli od podstaw gospodarstwo ekologiczne. Uprawiają ponad 60 gatunków warzyw i owoców. Wytwarzają pyszne miody i przetwory. Prawdziwą frajdą dla dzieci jest wyruszenie w pole z gospodarzem i posłuchanie o tym, skąd biorą się warzywa, jaki wpływ na nasze zdrowie mają zioła i co zawdzięczamy pszczołom. Uczestnicy warsztatów sami wybierają jaja z kur-nika, a także chętnie przygotowują posiłki z przyniesionych plonów.

Z CHOPINEM W WARSZAWIE

Najbardziej rozpoznawalny na świecie warszawiak ma swoje miejsca w stolicy oraz szlak turystyczny, który wyznaczają grające ławeczki (www.warsawtour.pl/warszawa-chopina). Liczne obiekty i zabytki przypominają o sławnym kompozytorze, który spędził tutaj wczesną młodość i stąd wyruszył na podbój Europy.

Muzyka Chopina rozbrzmiewa w wielu miejscach Warszawy. Zimą porą dzięki Chopin Point Warsaw odbywały się koncerty na Lotnisku Chopina (www.chopin.events). Można było wystuchać recitalu na żywo w zaaranżowanej specjalnie przestrzeni.

© LOTWIG

▲ Anna Szpura podczas Turnieju Smaków na Zamku w Liwie

© ENA MITOWSKA

▲ Mitowska Zagroda – konfitura z płatków dzikiej róży

© ANNA SZPURA

▲ „Soczyście”, zdrowy punkt na kulinarnej mapie Siedlec

▼ Dwór Mościbrody, ostoja polskiej kultury ziemiańskiej

◀ Korowaj weselny przygotowywały tzw. korowajnice

▼ Farma Edukacyjna w Lipinach szerzy wiedzę o ekologii

Nieprzerwanie od 2006 r. Chopin Warsaw Point organizuje także koncerty w salach kameralnych w miejscach związanych z kompozytorem lub Warszawą jego czasów. Na kanale Chopin Point na platformie YouTube można obejrzeć 4-odcinkową serię o komponowaniu i muzyce Fryderyka Chopina (1810–1849). Choć została ona stworzona z myślą o najmłodszym odbiorcy, zawiera również treści interesujące dla dorosłych widzów, chcących pogłębić swoją wiedzę o kompozytorze. Lekcje dostępne są z transkrypcją w językach polskim i angielskim.

Po dwóch latach przerwy w połowie maja rozpoczęto 63. sezon letnich recitali plenerowych pod pomnikiem Fryderyka Chopina w Łazienkach Królewskich. Potrwa on do 25 września 2022 r. Koncerty Chopinowskie cieszą się dużym zainteresowaniem i mają swoich wiernych słuchaczy wśród warszawiaków i turystów z całego świata. W tym roku wystąpią znakomici polscy i zagraniczni pianiści, wśród nich Włoch Alberto Nosè, laureat m.in. I nagrody XIV Międzynarodowego Konkursu im. Fryderyka Chopina w Warszawie.

Spotkanie z Chopinem w stolicy Polski najlepiej zacząć od multimedialnego Muzeum Fryderyka Chopina w Zamku Ostrojskich przy ul. Tamka 41 (www.muzeum.nifc.pl). Placówka ta posiada największą na świecie kolekcję chopinianów – pamiątek związanych z życiem i twórczością kompozytora. Zgromadzone w niej zbiory liczą ponad 7,5 tys. obiektów. Muzeum zostało utworzone w 1955 r. przez Towarzystwo im. Fryderyka Chopina. Obecnie podlega Narodowemu Instytutowi Fryderyka Chopina, którego siedziba mieści się w Centrum Chopinowskim przy ul. Tamka 43. Uroczystego otwarcia tego obiektu dokonano w marcu 2010 r. w 200. rocznicę urodzin kompozytora. W tym samym czasie w muzeum udostępniono nową multimedialną ekspozycję zaprojektowaną przez włoską pracownię architektoniczną Migliore+Servetto. Wystawa muzealna została też znacząco powiększona poprzez adaptację piwnic. Obecnie ekspozycję można zwiedzać na pięciu poziomach. Składa się ona z 11 tzw. wysp tematycznych poświęconych innemu okresowi życia kompozytora. Znajdują się tu także kącik dla najmłodszych oraz sala koncertowa, w której w każdy czwartek o godz. 18.00 odbywają się godzinne koncerty w wykonaniu młodych i utalentowanych pianistów (cykl *Młode Talenty w Muzeum Fryderyka Chopina*). Można tutaj usłyszeć również m.in. nagrania z Międzynarodowych Koncertów Pianistycznych im. Fryderyka Chopina.

Mazoczas

→ ODPOCZNIJ *NA MAZOWSZU*

Mazowsze.
serce Polski

 @Mazowsze.serce.Polski

modanamazowsze.pl

Najcenniejszą grupę obiektów muzealnych stanowią rękopisy muzyczne kompozytora. Nie mniej ważne są rękopiśmienne kopie utworów sporządzone przez jego przyjaciół lub uczniów, np. Juliana Fontanę (1810–1869), Auguste’a Franchomme’a (1808–1884) i Thomasa Tellefsena (1823–1874). W Muzeum Fryderyka Chopina przechowywane są poza tym liczne listy pisane przez mistrza, wydania jego dzieł, korespondencję z rodziną i przyjaciółmi, ikonografię historyczną i współczesną oraz drogie przedmioty osobiste, jak np.: złoty zegarek – prezent od włoskiej śpiewaczki Angeliki Catalani (1780–1849), osobiste notatniki z lat 1834, 1848 i 1849, małe breloczek z inicjałami kompozytora, pudełko na cukierki, serwetkę wyhaftowaną przez przyjaciółkę Chopina, George Sand (1804–1876),

© ARCHIWUM WARSZAWSKIEJ ORGANIZACJI TURYSTYCZNEJ

▼ Chopin Point, ul. Krakowskie Przedmieście 87/89 – Koncert Chopinowski w wykonaniu Aleksandry Hurkały

© MAGDALENA KIMAK

▲ Ławeczki Chopina – zespół 15 pomników w Warszawie

wą Listę UNESCO „Pamięć Świata” („Memory of the World”), co sytuuje Muzeum Chopina wśród najbardziej wartościowych ekspozycji muzealnych nie tylko w Warszawie, ale i na całym świecie.

MIĘDZYNARODOWE ŚWIĘTO MUZYKI

Melomani zafascynowani muzyką Fryderyka Chopina mają od 2005 r. swój festiwal w Warszawie. Tegoroczny XVIII Międzynarodowy Festiwal Muzyczny „Chopin i jego Europa” zaplanowano w dniach 14–31 sierpnia (www.festiwal.nifc.pl). Każdy z festiwali opatrzony jest podtytułem. W tym roku będzie on przebiegał pod hasłem *Tak daleko, tak blisko...*, a w jego ramach odbędzie się ponad 30 koncertów. Wśród uczestników festiwalu ►

czy zegar podróży, tzw. kareciak. W sali „Pianista” znajdziemy odlew lewej dłoni Chopina, a w sali „Śmierć” – maskę pośmiertną, kosmyk włosów Fryderyka i zasuszone kwiaty z łóża jego śmierci, które znalazły się w zbiorach dzięki najstarszej siostrze, Ludwice Jędrzejowiczowej (1807–1855), obecnej przy śmierci brata w Paryżu.

Zwiedzanie ekspozycji uatrakcyjnają zapach fiołków (ulubionych kwiatów mistrza) czy śpiew ptaków przypominający pobyt kompozytora we Francji. Na uwagę zasługują notatki i dedykacje kreślone ręką wielkiego Polaka, jego zeszyt do kaligrafii oraz fortepiany i pianina z epoki – firm Ignace Pleyel (ostatni fortepian skrzydłowy Chopina) oraz Érard – wykorzystywane podczas koncertów m.in. w czasie Festiwalu „Chopin i jego Europa”. Warto podkreślić, że w 1999 r. część kolekcji została wpisana na prestiżo-

▼ Doświadczanie Chopina, wystawa stała Muzeum Chopina, otwarta 1 marca 2010 r. w 200-lecie urodzin mistrza

© MARCIN CIECHOWICZ

pojawiają się znane międzynarodowe gwiazdy oraz światowej sławy orkiestry, takie jak Belcea Quartet, Europa Galante, Royal Philharmonic Orchestra, European Union Youth Orchestra i Sinfonia Varsovia.

Zgodnie z tradycją festiwalu nie zabraknie też laureatów konkursów chopinowskich, wystąpią m.in. wirtuoz fortepianu – Bruce Liu, zwycięzca XVIII Międzynarodowego Konkursu Pianistycznego im. Fryderyka Chopina w Warszawie w 2021 r., czy Julianna Awdiejewa, który wygrała w 2010 r.

Duża część koncertów festiwalowych będzie dostępna w bezpłatnym streamingu na kanale Narodowego Instytutu Fryderyka Chopina na platformie YouTube. Bilety można zakupić on-line na stronie www.bilety.nifc.pl oraz w kasach Muzeum Chopina w Warszawie. Organizatorem XVIII Międzynarodowego Festiwalu Muzycznego „Chopin i jego Europa” jest Narodowy Instytut Fryderyka Chopina, a funkcję dyrektora artystycznego wydarzenia pełni Stanisław Leszczyński.

Hadriana IV, a o dzisiejszej stolicy Polski z 1313 r.), ale także niezwykle klimat. Ten ostatni tworzą zabytkowe kamienice, cenne obiekty sakralne i świeckie przypominające różne kultury i wyznania oraz wybitne postacie, które zaznaczyły swoją obecność w mieście. Radom jest miejscem ważnych wydarzeń kulturalnych i sportowych mających swoich fanów w całej Polsce i Europie. Do najpopularniejszych z nich należą Międzynarodowe Pokazy Lotnicze Air Show planowane w ostatni weekend sierpnia

▲ Radomski deptak – ul. Żeromskiego na odcinku między pl. Kazimierza Wielkiego a ul. Niedziałkowskiego

▲ Międzynarodowy Festiwal Artystów Ulicznych i Precyzji

▲ Mural z dziełem Malczewskiego *Kobieta z faunem* zdoła ściana VII LO im. Krzysztofa Kamila Baczyńskiego

▲ Zalew Borki w Radomiu ze świecącymi fontannami

Zwycięzca XV Konkursu Chopinowskiego (w 2005 r.) Rafał Blechacz wystąpi z południowokoreańską skrzypaczką Kim Bom-sori. Poza tym miłośników opery zachwyci zapewne koncertowe wykonanie *Un giorno di regno, ossia il finto Stanislao* (pol. *Dzień królowania, albo fałszywy Stanisław*) Giuseppe Verdiego (1813–1901).

POZA UTARTYMI SZLAKAMI

Znakomicie usytuowane na ważnych szlakach komunikacyjnych, w widłach Wisły i Pilicy, drugie co do wielkości miasto województwa mazowieckiego – 210-tysięczny Radom, ma nie tylko bogatą historię, starszą od Warszawy (pierwsza pisana wzmianka o nim pochodzi z 1155 r., z bulli papieża

przyszłego roku (po pięcioletniej przerwie) oraz Festiwal Artystów Ulicznych i Precyzji czy Ogólnopolskie Spotkania Filmowe „Kameralne Lato”. Tutaj wzięta początek polska droga do wolności, słynny Radomski Protest Robotniczy Czerwiec 1976, co też upamiętniają odbywające się każdego roku wydarzenia organizowane przez miasto.

Do najciekawszych radomskich obiektów zaliczają się m.in. neorenesansowy Nowy Ratusz, klasycystyczno-barokowy gmach Kolegium Pijarów, barokowe Dom Gąski i Dom Esterki, mieszczańskie kamienice, neorenesansowy budynek Resursy Obywatelskiej oraz najcenniejszy sakralny zabytek, wpisany w tym roku na listę Pomników Historii – późnogotycki zespół klasztorny bernardynów. Został on ufundowany w 1468 r. i zwraca uwagę unikatowym piekarnikiem w kształcie piramidalnego komina, w którym

również średniowieczny Kościół św. Jana Chrzciciela, w którym ochrzczeni byli malarz Jacek Malczewski (1854–1929) i Tytus Chałubiński (1820–1889).

W Radomiu urodził się wybitny polski filozof Leszek Kołakowski (1927–2009), który co prawda nie mieszkał tutaj długo, ale w czasie jednej z wizyt, już jako światowej sławy uczony, nazwał miasto „środkiem świata”. Jemu poświęcona jest tablica pamiątkowa oraz „filozoficzna” ławeczka autorstwa krakowskiego rzeźbiarza Karola

wodowy oficer, dostał przydział na stanowisko dowódcy kompanii w 72 Pułku Piechoty im. płk. Dionizego Czachowskiego. Laureatowi Oscara i honorowemu obywatelowi miasta poświęcony jest szlak turystyczny, który prowadzi od kamienicy oficerskiej przy ul. Malczewskiego 20, obok gimnazjum, w którym zdawał maturę, do dawnego Teatru Rozmaitości (istniejącego w latach 1922–1939), mieszczącego się w Resursie Obywatelskiej, gdzie jako 12-latek Wajda obejrzał pierwszy spektakl. Jedno z najciekawszych miejsc na tej trasie stanowi Mazowieckie Centrum Sztuki Współczesnej „Elektrownia” powstałe z inicjatywy Andrzeja Wajdy i jego żony Krystyny Zachwatowicz. Założono je w grudniu 2005 r., a w czerwcu 2014 r. przeniesiono do zrewitalizowanego gmachu dawnej elektrowni. Obok prac Tadeusza Kantora (1915–1990) i Józefa Czapskiego (1896–1993) znajduje się tutaj kolekcja szkiców i rysunków (obrazów) artysty oraz nowoczesne kino studyjne, nazwane w 2017 r. imieniem reżysera, z najlepszym w Polsce nagłośnieniem – systemem dźwiękowym w standardzie 7.1 amerykańskiej firmy Meyer Sound. Jego wnętrza nawiązują do wystroju prywatnego kina George’a Lucasa znajdującego się pod Paryżem. Radom (obok Warszawy, Modlina i Nowego Jorku) „zagrał” w filmie Andrzeja Wajdy *Dyrygent* (1980 r.). Pokazano w nim m.in. klimaty miasta z lat 70., Kolegium Pijarów (obecnie Muzeum im. Jacka Malczewskiego) oraz rynek miejski.

Swoje miejsce w Radomiu ma też Witold Gombrowicz (1904–1969). Związany z Górami Świętokrzyskimi pisarz (urodził się w Małoszycach koto Opatowa) był wielokrotnie w mieście. Chętnie odwiedzał brata Jerzego i jego żonę Aleksandrę w pobliskiej Wsoli (ok. 10 km od Radomia), gdzie znajduje się obecnie Muzeum Witolda Gombrowicza. Placówka mieści się w zabytkowym pałacu z 1914 r. i upowszechnia wiedzę o życiu i twórczości pisarza. Inicjuje też wiele projektów otwartych na różne dziedziny sztuki. Artysta jest obecny także w radomskim Teatrze Powszechnym im. Jana Kochanowskiego. Najważniejszą wizytówką tej instytucji kultury stanowi organizowany od 1993 r. Międzynarodowy Festiwal Gombrowiczowski (www.festiwal.teatr.radom.pl). W tym roku odbędzie się już jego 15. edycja, którą zaplanowano od 8 do 15 października. Przy placu Konstytucji 3 Maja znajduje się pomnik Witolda Gombrowicza pokazujący pisarza przy stoliku z szachami, ulubioną grą artysty, palącego fajkę. To dzieło kieleckiego ▶

▲ Pałac Karschów i Wickenhagenów przy pl. Konstytucji 3 Maja ukończono w 1882 r. w stylu eklektycznym

▲ Muzeum im. Jacka Malczewskiego, Dział Sztuki Dawnej z bogatymi kolekcjami malarstwa, rysunku i grafiki

wypiekano opłatki i wyrabiano świece woskowe. Kolejnym interesującym obiektem sakralnym jest Katedra Opieki Najświętszej Maryi Panny, wzniesiona w latach 1894–1911 w stylu nawiązującym do gotyku francuskiego. Jej 72-metrowe wieże swoim kształtem nawiązują do wyższej wieży Kościoła Mariackiego w Krakowie. Uwagę przyciąga

Badyny. Każdego roku odbywa się Radomski Festiwal Filozofii „Okna” im. prof. Leszka Kołakowskiego.

Lata dzieciństwa oraz wczesną młodość spędził w Radomiu także reżyser Andrzej Wajda (1926–2016). Rodzice przenieśli się z Suwałk do Radomia w marcu 1934 r., kiedy ojciec (Jakub, ofiara zbrodni katyńskiej), za-

▲ Mural upamiętniający powstałą w 1875 r. Szydłowiecką Fabrykę Bryczek i Karoserii Bracia Węgrzeczy

▲ Pracownia Władysława Maleckiego (1836–1900), malarza pejzażysty, w szydłowieckiej wieży ratuszowej

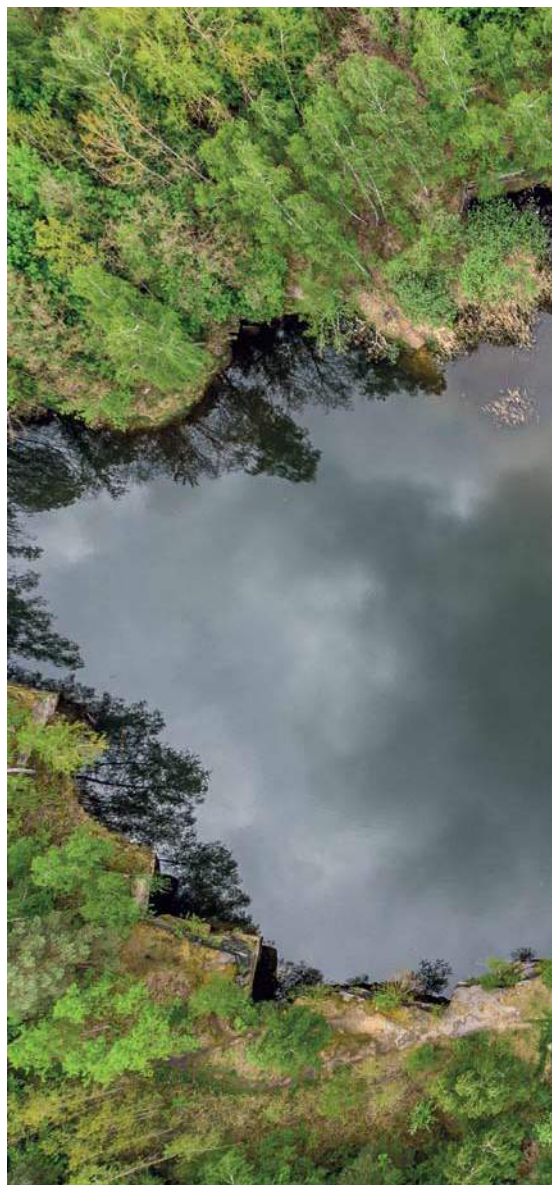
rzeźbiarza Sławomira Micka, twórcy symboli radomskiego przemysłu oraz autora słynnego pomnika sołtysa w Wąchocku.

Radomskie symbole, rzeczy produkowane w okresie międzywojennym, w czasach PRL-u oraz obecnie, mają swój szlak składający się z 14 rzeźb oznakowanych tabliczkami z opisami. To ciekawa inicjatywa radomian – Macieja Stępnikowskiego i Sebastiana Pawłowskiego. Udało się ją zrealizować w 2018 r. w ramach budżetu obywatelskiego. Pomysł znalazł kontynuację w postaci kolejnych czterech obiektów, które pojawią się niebawem w przestrzeni miejskiej.

Radom można zwiedzać na wiele sposobów, a przy okazji warto zejść z utartych szlaków i zachwycić się jednym z kilkunastu murali. Ich autorami są znani polscy i zagraniczni twórcy, w tym radomianka, światowej sławy artystka street artu Natalia Rak,

absolwentka radomskiego Zespołu Szkół Plastycznych im. Józefa Brandta. Na ścianie dawnej szkoły plastycznej przy ul. Kilińskiego powstało jej wielkie malowidło przedstawiające świat *Dyzia Marzyciela*. Murałe upamiętniają również znane dzieła malarza Jacka Malczewskiego, radomianina, którego imię nosi tutejsze muzeum (Rynek 11). Autorem naściennych malowideł przedstawiających kilka jego wspaniałych obrazów, jak np. *Zatruta studnia*, *Kobieta z faunem* czy *Pytia*, jest profesor Łukasz Rudecki (prodziekan Wydziału Sztuki Uniwersytetu Technologiczno-Humanistycznego im. Kazimierza Pułaskiego w Radomiu).

Jedną z największych atrakcji turystycznych usytuowanych w granicach miasta stanowi Muzeum Wsi Radomskiej, położone na obszarze 32,5 ha, z 80 obiektami dawnego budownictwa wiejskiego i ponad 16 tys. eksponatów ruchomych. W placówce

▲ Kamieniołomy szydłowieckie, m.in. nieczynny „Pikiel”

tej kultywuje się folklor i sztukę ludową jako ważny element kultury narodowej. Muzeum posiada wiele unikatowych obiektów architektury wiejskiej i największą w Polsce kolekcję wiatraków.

Dynamicznie rozwijające się miasto na pewno zyska jeszcze po oddaniu do użytku Portu Lotniczego Warszawa-Radom im. Bohaterów Czerwca 1976 r. Otwarcie tego cywilnego lotniska, położonego ok. 4 km od centrum Radomia, planowane jest już wiosną 2023 r.

UNIKATOWE MIEJSCA

Kto chce poznać historię białej damy i przekłętego diabła, a także opowieść o tym, jak król Zygmunt I Stary (1467–1548) grywał w pokera w szydłowieckim zamku, na pewno nie pożałuje wizyty w Szydłowcu usytuowanym w południowej części województwa mazowieckiego, na Przedgórzu

© KRZYSZTOF KARPIŃSKI

▼ Wystawa *Magia instrumentów. Osobliwości „inwencja trzygłosowa”* w Muzeum Ludowych Instrumentów Muzycznych

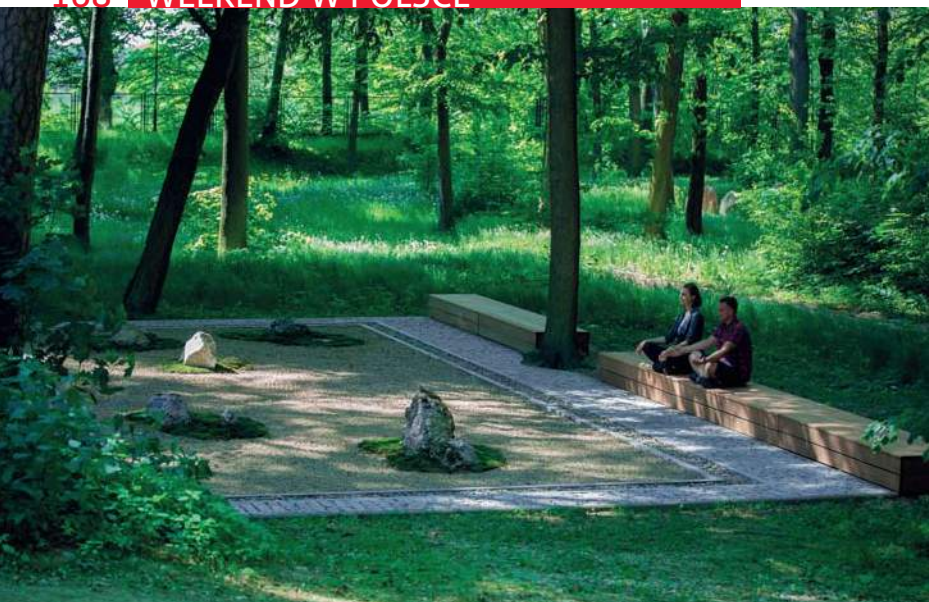
© ARCHIWUM MLIM

Itzeckim. Wiele tajemnic i skarbów skrywa jeden z najcenniejszych tutejszych zabytków – dawna gotycko-renesansowa rezydencja rodu Szydłowieckich i Radziwiłłów oraz księżnej Anny Jadwigi Sapieżyny (1772–1859). Zamek w Szydłowcu, otoczony fosą oraz XVI-wiecznym zieleńcem zwanym Parkiem Radziwiłłowskim lub Ogrodem Zamkowym, wznosi się w rozlewiskach rzeki Korzeniówki.

Tutaj mieści się m.in. jedna z najbardziej unikatowych placówek muzealnych w województwie mazowieckim – Muzeum Ludowych Instrumentów Muzycznych (www.muzeuminstrumentow.pl). To przestrzeń, gdzie posłuchamy muzyki, pogramy na specjalnie przygotowanych instrumentach, pokomponujemy oraz ponagrywamy własne melodie, a nawet wcielimy się w rolę dyrygenta, który wirtualną batutą, stając za pulpitem, uruchamia dźwięki historycznych instrumentów. Co ciekawe, muzeum posiada też instrumentarium niemieckie, austriackie, czeskie, włoskie, szwajcarskie, francuskie, portugalskie czy rosyjskie. Ekspozyty te budzą zachwyt i zaciekawienie, ale to jednak polskie instrumenty ludowe stanowią esencję szydłowieckich zbiorów. Organizatorzy placówki realizowali zadanie, które miało na celu odrobienie zaległości w poznawaniu i dokumentowaniu kultury ludowej w zakresie instrumentarium, co do tej pory zarysowane było przez etnografów jedynie fragmentarycznie.

Muzeum Ludowych Instrumentów Muzycznych liczy obecnie ponad 3 tys. eksponatów, w tym historyczno-artystycznych. Dzięki temu stanowi największą w Polsce kolekcję ludowego instrumentarium muzycznego. Poza tym to jedna z najstarszych tego typu placówek muzealnych na świecie. Powołana została w 1968 r. przez Muzeum Narodowe w Kielcach (wówczas Muzeum Świętokrzyskie) jako jego oddział. W maju 1975 r. otwarto dla zwiedzających ciekawą ekspozycję, liczącą ok. 350 instrumentów, przygotowaną przez znanych polskich etnomuzykologów – Jadwigę Sobieską (1909–1995) i Jana Stęszewskiego (1929–2016). W 1976 r. Muzeum Ludowych Instrumentów Muzycznych stało się samodzielną placówką specjalistyczną. Zdaniem niektórych etnomuzykologów jest pierwszym na świecie muzeum poświęconym wyłącznie zagadnieniom ludowego instrumentarium muzycznego.

Otwarta w tym roku stała wystawa historyczno-artystyczna *Zamek w Szydłowcu. Wokół mecenatu dawnych właścicieli* ▶

▲ Kamienny Ogród Zen to pomniejszona replika słynnego ogrodu przy buddyjskiej świątyni Ryōan-ji w Kioto

▲ Gabinety Bioodnowy w nagradzonym Biowitalnym SPA ▼ Manor House SPA wyróżnia się bezchlorowym basenem

przenosi nas w czasy świetności gotycko-renesansowego zamku (XVI–XVIII w.) przedstawione w kontekście fundacji jego historycznych właścicieli – możliwych rodów Szydłowieckich i Radziwiłłów. Rozkwit Szydłowca, określanego mianem perły renesansu, przypada na XVI stulecie, kiedy to jego właścicielami byli Mikołaj Szydłowiecki (1480–1532) i jego starszy brat Krzysztof (1467–1532). Zgromadzone na wystawie oryginalne obiekty, m.in. późnogotyckie rzeźby i rzemiosło artystyczne, fragmenty detali architektonicznych, obrazy czy bezcenne rękopisy z XVI–XVIII w., zaprezentowane w multimedialnej aranżacji naprawdę robią wrażenie na zwiedzających.

Poza zamkiem jest jeszcze kilka miejsc, które koniecznie trzeba tu zobaczyć. Ratusz w Szydłowcu, późnorenesansowy budynek powstały w latach 1602–1629, zachwyca wszystkich przyjezdnych. Miasto przyciąga też choćby architekturą Kościoła św. Zygmunta, stojącego w południowej pierzei Rynku Wielkiego, oraz spokojną atmosferą Ogrodu Zamkowego, założonego w XVI stuleciu przez Mikołaja Szydłowieckiego.

Równie niezwykła jest najbliższa okolica z położonym w Chlewickach ekskluzywnym kompleksem hotelowym Manor House SPA***** – Pałac Odrowążów***** (www.manorhouse.pl). To od lat najlepszy holistyczny hotel SPA w Polsce. Tytuł ten zdobył po raz kolejny podczas 12. edycji prestiżowego konkursu Perfect SPA Awards w 2022 r. Z kolei w rankingu „100 Najlepszych Hoteli SPA w Polsce” („100 Best SPA Hotels in Poland”) za ten sam rok zajął 6. miejsce. Uplasował się również najwyżej spośród wszystkich mazowieckich kompleksów SPA.

To miejsce wyjątkowe, przyjazne weganom i alergikom, stworzone z myślą o dorosłych (i młodzieży od 12. roku życia), którym bliska jest idea *słow travel*, ceniących sobie zdrową kuchnię i podróżujących z poszanowaniem natury, a także dobrodziejstw płynących z obcowania z nią. Wymarzony zakątek na błogi relaks z książką na łonie natury stanowi 10-hektarowy, zabytkowy park przyciągający wieloma pomnikami przyrody oraz nieregularnie wijącymi się ścieżkami wśród naturalnych zbiorników wodnych. Goście mogą wyciszyć się w nim nie tylko przy lekturze, ale i przy odgłosach przyrody. Spędzą też tutaj romantyczne chwile z ukochaną osobą. Na terenie przyspałacowego parku znajduje się m.in. energetyczny Ogród Medytacji z Kamiennym Kregiem Mocy, Spiralą Energetyczną, Ogrodem Zen, Piramidą ▶

Horusa i repliką labiryntu we francuskim Chartres. Miejsca te mają pozytywny wpływ na naszą energię, wzmacniają siły vitalne organizmu, przywracają nie tylko sprawność, ale także – tak ważną w czasach po pandemii – odporność. Dlatego też nie bez powodu kompleks Manor House SPA nazywany jest Polskim Centrum Biowitalności.

Dopełnienie relaksu w otoczeniu wszechobecnej zieleni i niczym niezamąconej ciszy stanowią zabiegi w Gabinetach Bioodnowy w Biowitalnym SPA. Króluje tu holistyczne podejście do zabiegów SPA i człowieka. Na uwagę zasługują autorski program odmładzający oraz terapie energetyczne, masaże i zabiegi pielęgnacyjne, np. rytuał *kobido*, często określany niechirurgicznym liftingiem twarzy, czy infuzja tlenowa. Warto skorzystać z kąpeli w pierwszym w Polsce bezchlorowym basenie z ożywioną wodą Grandera, odprężających seansów saunowych w kompleksie Łaźni Rzymskich w Termach Zamkowych i rytuałów zdrowia w Witalnej Wiosce – niezwykle SPA pod gołym niebem.

Z myślą o nastrojowych wieczorach hotel proponuje parom kąpiele relaksacyjne lub zdrowotne w głębokich wannach Duo Ofuro by Manor House, masaże dźwiękiem dla dwojga czy naukę masażu. Oczywiście można wybrać się również na romantyczną kolację. Tutejsza kuchnia specjalizuje się w tradycyjnych polskich daniach, jak np. pierś z kaczki, pstrąg z rusztu, gęsie żółądki, kołduny czosnkowe, placki ziemniaczane z łososiem czy pierogi. Mając na uwadze holistyczne podejście do organizmu, a także preferencje kulinarne klientów, przygotowano specjalne menu dla wegan i wegetarian. Poza tym uwzględnia się też specjalne potrzeby alergików.

Wysoki standard obiektu, pięknie zaaranżowane historyczne wnętrza i niezwykle otoczenie sprawiają, że błogi relaks w bliskości z naturą nabiera tutaj szczególnego znaczenia. Niewiele jest takich miejsc w województwie mazowieckim, gdzie dbałość o klienta jest najważniejsza.

SIELSKIE KLIMATY I LOKALNE SMAKI

Pomysły na spokojne weekendy poza miastem połączone z doznaniem kulinarnymi oraz obcowaniem ze zwierzami stają się coraz bardziej popularne, zwłaszcza wśród rodzin z dziećmi. Jeden z obiektów cieszących się dużym zainteresowaniem stanowi Stadnina Koni w Nowej Wsi (www.stadninamazowsze.pl). Ta

14-hektarowa posiadłość znajduje się na obrzeżach Nadbużańskiego Parku Krajobrazowego, pośród malowniczych pól, łąk i lasów, ok. 110 km od Warszawy i zaledwie 5 km od Kosowa Lackiego, miasteczka, w którym znaleziono w 1964 r. dzieło El Greca *Ekstaza świętego Franciszka*. Obraz był podarunkiem imieninowym dla proboszcza Franciszka Dąbrowskiego i wisiał w pobliskim majątku w Tosie. Obecnie podziwiać go można w Muzeum Diecezjalnym w Siedlcach.

Stadninę Koni w Nowej Wsi prowadzi Aneta Rybarczyk z córkami – Paulą i Klaudią. Pani domu słynie ze znakomitej kuchni. Poza lokalnymi przysmakami, takimi jak żurek, pierogi, wędzona stonina, własny smalec czy ręcznie robione masło, zastynęła ostatnio na otwarciu sezonu turystycznego (zawsze odbywa się tutaj w ostatni weekend kwietnia) z podlaskich (nadbużańskich) zagubów. Warsztaty kulinarne prowadzone są w stadninie w czasie półkolonii letnich organizowanych od kilku lat z dużym powodzeniem. Przykładowo 5-dniowy turnus z jazdą konną oraz wyżywieniem kosztuje 1,1 tys. zł, a 5-dniowy pobyt z pełnym wyżywieniem i noclegiem – 1,5 tys. zł od osoby. Warto doświadczyć wielu ciekawych aktywności, które oferuje gospodynie. Poza jazdą konną i szkółką jeździecką proponują nam m.in. wyprawy do lasu, wykłady z ekologii, karmienie zwierząt (tutejszy zwierzynek z roku na rok powiększa się o nowe okazy) czy gotowanie lokalnych przysmaków lub robienie masła na starej, stuletniej centryfudze (wirówce). Dużą popularnością cieszą się warsztaty artystyczne, w czasie których można odkryć w sobie wiele talentów.

Gospodarstwo słynie z własnych ekologicznych upraw i doskonałych nalewek pana domu. Każdego roku w pierwszą sobotę sierpnia organizowane są „Otwarte Wrota”. Podczas nich można nabyć nie tylko lokalną sztukę i rękodzieło, ale i ekologiczne przetwory, miody, jarzyny i owoce, a nawet drób. Przy okazji posmakujemy swojskiego bigosu, blaszaka, zwanego też babką ziemniaczaną, piwa jałowcowego (kozicowego) lub miodu z pobliskiej pasieki. W tym roku imprezę zaplanowano na 6 sierpnia. Zapaleni wędkarze mogą spróbować swoich sił nad stawem, w którym żyją okonie, płotki i liny.

Codziennie organizowane są także jazdy konne, a jedną z atrakcji jest pielęgnowanie „swojego” konia oraz przejażdżka wozem cygańskim. Największe atuty tego miejsca stanowią położenie, gościnność i znakomita kuchnia. Gospodarstwo ma swoich

stałych gości, bo poza szkółką jeździecką prowadzi też z dobrym efektem zajęcia dla dzieci z niepełnosprawnościami i lekkim upośledzeniem, proponując im warsztaty ekologiczne, kulinarne lub artystyczne. Gospodarze chętnie goszczą grupy szkolne i przedszkolne, dla których pobyt w zwierzynie z możliwością pielęgnowania zwierząt jest dużym przeżyciem. Uwagę zwraca usytuowana w sercu posiadłości stodoła, swoiste muzeum z eksponatami pamiętającymi czasy naszych dziadków. To idealne miejsce na spotkania i potańcówki, bo gospodarz ma jeszcze znakomity dar integrowania biesiadników przy wspólnym śpiewaniu, w czasie gdy on gra na akordeonie.

Nie mniej atrakcyjna jest bliższa okolica Warszawy. W 20-tysięcznym Sokołowie Podlaskim, oddalonym od stolicy Polski o niecałe 100 km, można zwiedzić Muzeum Wielkiego Gościńca Litewskiego „Stacja Sokołów”, które przenosi nas w podróż jednym z głównych traktów handlowo-pocztowych dawnej Rzeczypospolitej (www.wielkigościńcilitewski.eu). Placówka ta przybliży dzieje całego szlaku – od Warszawy aż do Wilna. Jest to jedyne miejsce, gdzie możemy poznać historię całego historycznego gościńca. Muzeum działa w Sokołowskim Ośrodku Kultury przy ul. Wolności 27. W podziemiach mieści się „Restauracja Podlaska Chabry&Maki”, w której można posmakować typowych dań dla kuchni podlaskiej i staropolskiej, przygotowanych z najwyższej jakości składników. Zdobyła ona w 2022 r. II miejsce w regionie warszawskim w prestiżowym krajowym konkursie Polskie Skarby Kulinarne, prowadzonym przez sieć hurtowni MAKRO Polska. Warto podkreślić, że to wyróżnienie uzyskała już w pierwszym roku swojej działalności.

Szlak Unitów Sokołowskich, wiodący przez malowniczo położone tereny nadbużańskie, wioski i drewniane kościółki, dawne cerkwie unickie, znajdziemy również na Ziemi Sokołowskiej. Jego pomysł zrodził się w Sokołowskim Ośrodku Kultury. Oznakowana trasa turystyczna zaczyna się w Sokołowie Podlaskim na Skwerze Unitów Podlaskich, w miejscu, gdzie dawniej stała ich świątynia. Dalej prowadzi do miejscowości, w których zachowały się piękne unickie cerkwie, jak np. Rogów, Szkopy, Sawice, Gródek, Seroczyn i Grodzisk. Wycieczkę kończy się na sokołowskim cmentarzu przy grobie ks. Leona Zatkali, ostatniego unickiego duchownego.

Od kilku lat Sokołowski Ośrodek Kultury, Muzeum Wielkiego Gościńca Litewskiego „Stacja Sokołów” i Lokalna Organizacja ▶

© MUZEUM DIECEZJALNE W SIEDLACHW. BOBRYK

▲ Ekstaza świętego Franciszka, obraz olejny El Greca

© STADNIA KONI W NOWEJ WSI

▲ W Stadninie Koni w Nowej Wsi stworzono też minizoo

▼ W Nowej Wsi organizowane są m.in. wycieczki konne

© STADNIA KONI W NOWEJ WSI

▼ Występ Zespołu Pieśni i Tańca „Sokotowianie”

▼ Muzeum Wielkiego Gościńca Litewskiego „Stacja Sokółów” przybliża dzieje tego traktu handlowo-pocztowego

© PIOTR SZYMONIŁOŚ

© SOKOŁOWSKI OŚRODEK KULTURY

Turystyczna Wielki Gościniec Litewski zapraszają na widowiskowy Turniej Smaków na Wielkim Gościńcu Litewskim (w tym roku w drugiej połowie czerwca odbyła się jego 9. edycja). Jedną z najciekawszych imprez są Zaduszki Jazzowe w Sokołowie Podlaskim, ściągające fanów z Polski i ze świata, zawsze z udziałem międzynarodowych gwiazd. W listopadzie 2022 r. będzie miała miejsce już 43. edycja tego wydarzenia. Cykl koncertów odbywa się w Sokołowskim Ośrodku Kultury i stanowi prawdziwą gratkę dla miłośników dobrej muzyki.

Z kolei w oddalonym o niecałe 20 km na zachód Węgrowie, w Bazylice Wniebowzięcia Najświętszej Marii Panny czekają na turystów kolejne atrakcje – tzw. Lustro Twardowskiego oraz unikatowe barokowe freski Michała Anioła Palloniego (1637–1712). Miłośników turystyki aktywnej z pewnością zachwyci spływ malowniczą rzeką Liwiec lub wędrowanie w zbiorniku zaporowym na Cetyni, noszącym nazwę Niewiadoma. Rozciąga się on na terenie gminy Sabnie, ok. 5 km od Sokołowa Podlaskiego. To trzeci co do wielkości akwen w województwie mazowieckim – zajmuje powierzchnię 0,42 km². Wokół niego we wrześniu odbywa się Sokołowska RUNda, największa impreza dla biegaczy oraz fanów nordic walkingu w tej części Polski. Jej VI edycję zaplanowano 11 września 2022 r. Organizatorem Sokołowskiej RUNdy jest warszawska agencja sportowo-eventowa i biuro podróży dla aktywnych Be Alive (www.sokolowskarunda.pl).

WIELOKULTUROWY WĘGRÓW

Położony ok. 80 km na wschód od Warszawy Węgrów zachwyca wielokulturowością, a liczne cenne zabytki klasy europejskiej oraz legenda związana z mistrzem Twardowskim, który zaprzedał siebie diabłu, ściągają tu wielu miłośników historii, sztuki oraz magii. Pierwsza pisemna wzmianka o osadzie Węgrów, ufundowanej na pograniczu Mazowsza i Podlasia, pochodzi z 1414 r. Miasto powstało na granicy Polski i Wielkiego Księstwa Litewskiego, w strefie przenikania się kultur Wschodu i Zachodu oraz religii katolickiej i prawosławnej. Tutaj spotykały się ważne szlaki handlowe prowadzące z Gdańska przez Lublin na Ukrainę oraz z Warszawy przez wschodnią część Mazowsza i Podlasie aż do Wilna. Ten ostatni, najpopularniejszy trakt pocztowo-handlowy został reaktywowany w 2012 r. jako atrakcyjna trasa turystyczna i oznakowano go jako Wielki Gościniec Litewski.

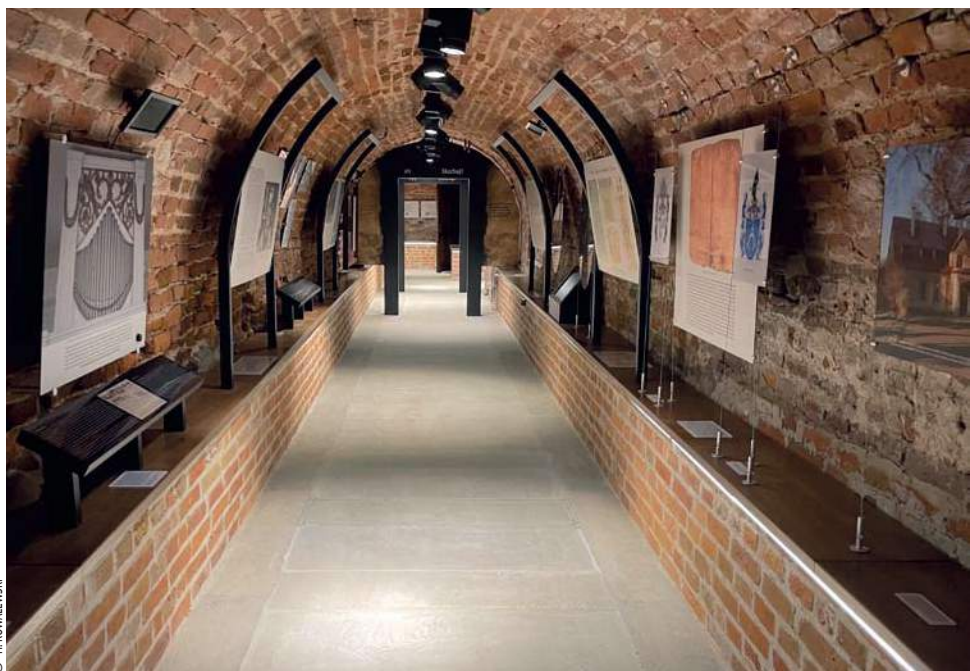
W 1441 r. Węgrów otrzymał prawa miejskie. Istotnym czynnikiem kształtującym jego wielokulturowość był fakt, iż było to miasto prywatne, a jego właściciele wywodzili się ze znamienitych rodów, m.in. Radziwiłłów, Krasińskich i Ossolińskich, które

Wielokulturową historię Węgrowa obejmującą okres od XV w. do czasów II wojny światowej opowiada multimedialne muzeum usytuowane w podziemiach klasztoru reformatów (www.klasztorwegrow.pl). Ekspozycja *Węgrów – miasto wielu kultur i religii*

▲ W 2022 r. odbędzie się VI edycja Sokołowskiej RUNdy

▼ Ekspozycja *Węgrów – miasto wielu kultur i religii*

z wielką estymą odnosili się do wyznawców innych religii. Przez stulecia żyli tu obok siebie Polacy, Żydzi, prawosławni Rusini, protestanci z Niemiec i Szkocji, a także luteranie i kalwini. Znamienne jest to, że każde wyznanie miało swoją dzielnicę i nie odnotowywano poważniejszych konfliktów pomiędzy mieszkańcami.

zajmuje cztery korytarze. Podzielono ją na pięć stref tematycznych poświęconych dziejom miasta oraz wyznawcom różnych religii i faktom z życia wielokulturowej społeczności. Jej ogromny atut stanowią oryginalne artefakty z wielu epok, badania archeologiczne, a także bogata ikonografia i efekty multimedialne oraz „pojawienie się”

znanych postaci historycznych, jak np. Bogusław Radziwiłł (1620–1669), Stanisław August Poniatowski (1732–1798), Jan II Kazimierz Waza (1609–1672) i Jan Dobrogost Krasiński (1639–1717). Ekspozycja muzealna ma swoją stronę internetową wzbogaconą

W czerwcu przybyła miastu nowa atrakcja – Centrum Dialogu Kultur. Inwestycja zrealizowana została w ramach projektu *Bliźniacze klasztory: Węgrów i Rawa Ruska – wykorzystanie potencjału dziedzictwa historycznego zakonu Reformatów dla rozwoju*

▲ Spływy kajakowe malowniczą rzeką Liwiec, stanowiącą południową granicę historycznego Podlasia

▲ Bazylika Wniebowzięcia Najświętszej Marii Panny w Węgrowie wzniesiona na planie prostokąta, trójnawowa

m.in. o wirtualny spacer w trzech językach: polskim, angielskim i ukraińskim (muzeumwegrow.opw.pl). Zainteresowani mogą zwiedzać wystawę indywidualnie lub z przewodnikiem od wtorku do soboty w godz. 10.00–17.00 oraz w niedziele od 12.30 do 15.30.

turystyki i życia społeczno-kulturalnego w Polsce i Ukrainie. Rewitalizacja węgrowskiego klasztoru trwała ponad trzy lata i nadała mu nowe funkcje. Powstały sale konferencyjne oraz dom wycieczkowy, który może pomieścić 42 osoby w pokojach 2- i 3-osobowych.

Turyści mogą zwiedzać Węgrów, podążając jedną z oznakowanych tras: Szlakiem Turystycznym Mistrza Jana Twardowskiego, Szlakiem Wielokulturowym albo poruszać się na dwóch kółkach szlakiem edukacyjno-rowerowym Natura 2000. Jest to doskonała alternatywa dla tych, którzy chcieliby przesiąść się z jednoślada na kajak, bo meandrujący Liwiec lub Zalew Węgrowski to świetne miejsca do uprawiania sportów wodnych, ale też prawdziwy raj dla wędkarzy i ornitologów.

Zwiedzanie najlepiej zacząć od węgrowskiego Rynku Mariackiego, przy którym wznosi się barokowy Dom Gdański z XVIII stulecia, dawny zajazd pocztowy, z charakterystycznym mansardowym dachem z lukarnami. Obecnie zabytkowy budynek mieści Miejską Bibliotekę Publiczną z Gabinetem Zbiorów Regionalnych oraz Centrum Informacji Turystycznej i Promocji. Jest tutaj też pracownia najbardziej utytułowanej artystki ludowej i tkaczki Małgorzaty Peptowskiej, mistrzyni dywanów dwuosnowowych i wycinanek z opłatka, a także ekspozycja prac twórców z powiatu węgrowskiego. Małgorzata Peptowska pracuje obecnie jako instruktorka taktwa regionalnego w Miejskiej Bibliotece Publicznej w Węgrowie. W znajdującym się tu Muzeum Tkaniny Podlaskiej prowadzi warsztaty rzemieślnicze oraz pokazy taktwa dwuosnowowego. Artystka ludowa ma swoją prywatną pracownię w podwęgrowskiej wsi Ruchna, a w niej prawdziwe krosna, na których wyczarowuje swoje prace, obecne w zbiorach polskich muzeów, znane nie tylko w naszym kraju, ale i poza jego granicami.

Obok znajduje się Bazylika Wniebowzięcia Najświętszej Marii Panny. W 1969 r. brał w niej ślub Lech Wałęsa. W zakrystii kościoła znajduje się tzw. Lustro Twardowskiego, które pochodzi prawdopodobnie z początku XVI w. Jak głosi jedna z legend, przejrzał się w nim w 1812 r. sam Napoleon Bonaparte (1769–1821) przed wyruszeniem z wielką armią w kierunku Rosji. Ujrawszy swoją klęskę pod Moskwą, uderzył ręką w lustro, a ślad po tym jest widoczny w postaci pęknięcia. W świątyni uwagę przykuwają freski Michała Anioła Palloniego, polskiego malarza pochodzenia włoskiego.

W 3-gwiazdkowym Hotelu Everest przy ul. Podlaskiej znajdują się płaskorzeźby Aleksieja Pawluczuka ilustrujące legendę o Mistrzu Twardowskim. Z kolei w cukierni „Igloo” przy odrobinie szczęścia można kupić kruche ciasteczka – tzw. półksiężycy Twardowskiego. O legendarnym szlachcicu, ▶

© ADAM JASINSKI

© URZĄD MARSZAŁKOWSKI WOJEWÓDZTWA MAZOWIECKIEGO W WARSZAWIE

zwany polskim Faustem, przypomina również plac zabaw nad zalewem. Jego imię noszą też węgrowska ulica i galeria handlowa.

Do najciekawszych tutejszych imprez należą Dni Węgrowska (w 2022 r. będą miały miejsce na Rynku Mariackim 6 i 7 sierpnia) oraz Mazowieckie Święto Chleba i Sera (najbliższą jego edycję zaplanowano na 18 września), ściągające wystawców i turystów z całego regionu. To doskonała okazja do kupienia lokalnych przysmaków i najlepszych produktów ekologicznych.

MIASTO KSIĘŻNEJ OGIŃSKIEJ

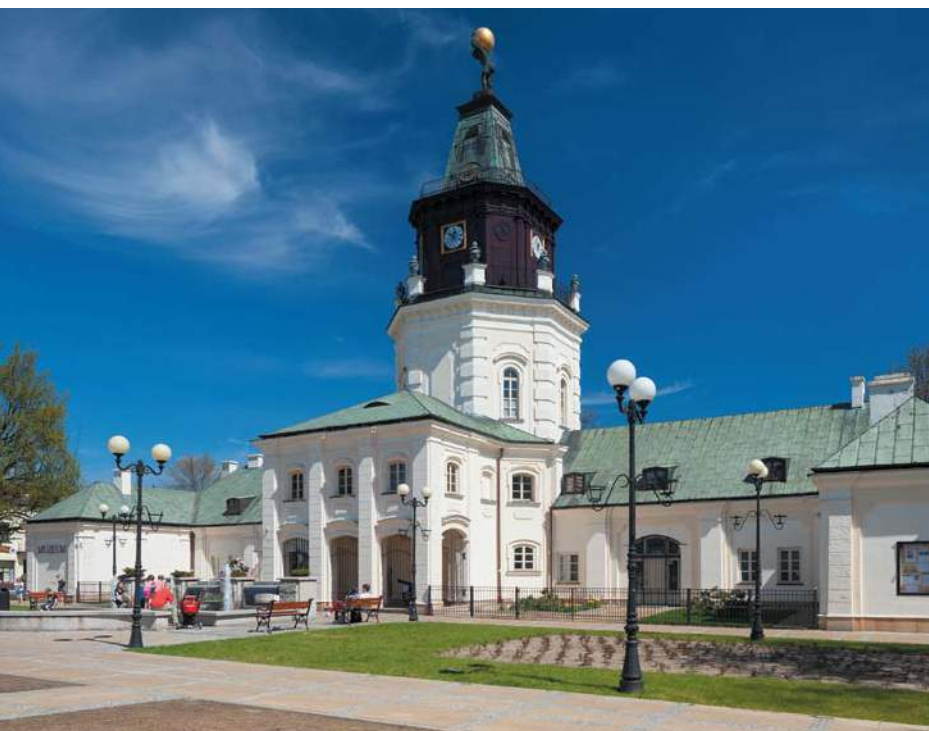
Siedlce, położone we wschodniej części województwa mazowieckiego, na Podlasiu Południowym, między rzekami Muchawką i Helenką, nazywa się „bramą na Mazowsze” lub „bramą w dolinę Bugu”. To ważny punkt

Wagnera (1690–1749), wykorzystywane obecnie w czasie specjalnych koncertów. To światowej klasy zabytek, pochodzący z 1745 r., o wyjątkowej konstrukcji wykorzystującej wiatrownicę z podwójną transmisją powietrza, która dwukrotnie zwiększa możliwości wykonawcze tego niewielkiego instrumentu. Każdego roku w czerwcu rozpoczyna się cieszący się dużą popularnością wśród melomanów festiwal Organowe Siedlce.

Pierwsze wzmianki o „bramie w dolinę Bugu” pochodzą z 1448 r. Była to najbardziej wysunięta na północ część małopolskiej ziemi łukowskiej, wchodzącej w skład województwa sandomierskiego, a od 1474 r. – województwa lubelskiego. Prawa miejskie magdeburskie Siedlce otrzymały w 1547 r. Ich największy rozwój przypada na XVIII stulecie, kiedy to za sprawą Aleksandry Ogińskiej z książąt Czartoryskich (1730–1798)

Ogińska, która dobudowała w centralnej części górną kondygnację wraz z nową elewacją frontową. Po bokach powstały dwa skrzydła poprzeczne. Cały pałac nabrał charakteru klasycznego. Była to pierwsza na ziemiach polskich budowla zawierająca motyw portyku kolumnowego.

Za czasów księżnej Pałac Ogińskich stał się centrum życia towarzyskiego i kulturalnego. Wystawiano w nim sztuki teatralne, organizowano koncerty, bale i wieczory poetyckie. Tworzyli tutaj poeci oświecenia: Franciszek Karpiński (1741–1825), Franciszek Dionizy Kniaźnin (1750–1807), Tomasz Kajetan Węgierski (1755–1787) i Julian Ursyn Niemcewicz (1758–1841). W pałacu przebywał także Tadeusz Kościuszko (1746–1817), który odwiedził Siedlce przed bitwą pod Maciejowicami w październiku 1794 r. W czasie jednej ze swoich dwóch wizyt dostał od księżnej

© NIEF.NATURAL.ITD.GRZECZ KRAKOWIAK

▲ Ratusz w Siedlcach powstał w połowie XVIII w. według projektu Stanisława Zawadzkiego (1743–1806)

na Szlaku Książąt Mazowieckich, ale magnesem przyciągającym tu turystów jest jedyne w Polsce obraz słynnego hiszpańskiego malarza, rzeźbiarza i architekta pochodzenia greckiego El Greca (1541–1614). Mowa o *Ekstazie świętego Franciszka* – dziele, które można podziwiać dzisiaj w siedleckim Muzeum Diecezjalnym. Poza tym w tym głównym mieście Podlasia Południowego i czwartym pod względem liczby ludności w województwie mazowieckim (po Warszawie, Radomiu i Płocku), liczącym ok. 78 tys. mieszkańców, uwagę zwracają jedyne w tej części Europy oryginalne organy mistrza Joachima

stały się jednym z najważniejszych ośrodków życia towarzyskiego i kulturalnego w Polsce. Przypomina o tym historia Pałacu Ogińskich, należącego do najważniejszych zabytków miasta. Wznosi się on w sercu Siedlec, a powstał dzięki księciu Kazimierzowi Czartoryskiemu (1674–1741) przed 1730 r. na miejscu dawnych dworów drewnianych. W latach 1769–1770 gruntowny remont budowli przeprowadził jego syn – Michał Fryderyk Czartoryski (1696–1775), znany jako współzałożyciel i przywódca stronnictwa Familia. Po jego śmierci posiadłość i dobra siedleckie odziedziczyła córka Aleksandra

turkusowy pierścion z diamentami. Dwukrotnie również zawiązał do Pałacu Ogińskich Stanisław August Poniatowski (1732–1798) – w lipcu 1783 i ponownie w 1793 r. Z okazji jego pierwszego przyjazdu księżna Aleksandra przygotowała przyjęcie w formie wielkiej teatralnej prezentacji. Kolumna toskańska w stylu barokowym, wzniesiona w 1783 r. w związku z planowanym przybyciem władcy, miała wskazywać orszakowi królewskiemu drogę do pałacu. Po śmierci Aleksandry Ogińskiej właścicielką pałacu została Izabela Czartoryska (1746–1835). Od 2006 r. obiekt stanowi siedzibę Uniwersytetu Przyrodniczo-Humanistycznego w Siedlcach. Otaczający

go park o powierzchni 30 ha, zaprojektowany w stylu romantycznym przez Franciszka Salezego Sarnowskiego, nazwano „Aleksandria”, na cześć fundatorki. Na jego terenie znajdują się m.in. pomniki przyrody – dąb „Bolesław”, dąb „El Greco” i surmia „Aleksandria”. Księżna Aleksandra Ogińska spoczywa w Kaplicy pw. św. Krzyża (Kaplicy Ogińskich), zaprojektowanej przez Zygmunta Vogla (1764–1826). To jedyne znane dzieło architektoniczne polskiego malarza i rysownika, zwanego przez przyjaciół *Ptaszkiem*.

Ratusz w Siedlcach stanowi doskonały punkt do rozpoczęcia zwiedzania miasta. Ta późnobarokowo-klasycystyczna budowla, nazywana *Jackiem*, została wzniesiona w połowie XVIII w. Obecnie mieści się w niej siedleckie Muzeum Regionalne. Ratusz Miejski wieńczy ośmioboczna wieża z charakterystyczną figurą Atlasa *Jacka*

Każdego roku w maju odbywa się Siedlecki Jarmark św. Stanisława. Wydarzenie to nawiązuje do średniowiecznych jarmarków kupieckich organizowanych najczęściej z okazji większych świąt kościelnych. Stało się atrakcją dla turystów i mieszkańców poprzez łączenie handlowego kiermaszu z bogatym programem imprez kulturalnych.

Muzeum Regionalne w Siedlcach posiada m.in. bogatą kolekcję sztuki polskiej, etnografii, fotografii archiwalnej i numizmatów oraz wystawy prezentujące barwne dzieje Mazowsza i Podlasia (www.muzeumsiedlce.art.pl). W bibliotece muzealnej przechowywane są książki pochodzące ze zbiorów Aleksandry Ogińskiej, opatrzone jej autografem. Uwagę zwraca także pobliskie Muzeum Ziemiaństwa w Dąbrowie, oddział Muzeum Regionalnego (www.muzeumdabrowa.pl). Ujrzymy w nim

prawowitą małżonkę i w związku z tym zapisał cały swój majątek jej oraz córce zrodzonej z ich związku – Monice (1913–2001).

W mieście nie brakuje także atrakcyjnych terenów rekreacyjnych. Jeden z nich stanowi Zalew nad Muchawką (Zalew Siedlecki), który zajmuje powierzchnię ok. 40 ha. Równie interesujące są okolice Siedlec, jak choćby Siedlecko-Węgrowski Obszar Chronionego Krajobrazu rozciągający się na Wysoczyźnie Siedleckiej. Jego powierzchnia wynosi ponad 34,5 tys. ha. Na tym terenie znajdują się m.in. rezerwat „Gotobórz” i „Stawy Broszkowskie” oraz 12 pomników przyrody. Przez niemal cały obszar przepływa urokliwa rzeka Liwiec. W sąsiedztwie natrafimy na Dwór Mościbrody – miejsce z duszą, słynące z doskonałej kuchni i niezwyklej atmosfery, a także wielu interesujących wydarzeń doskonale wpisujących się w tzw. Szlak

© AGA ROL

© UM SIEDLCE

▲ Zalew nad Muchawką, inaczej Zalew Siedlecki

dźwigającego kulę ziemską (obecnie w remoncie), będącą symbolem Siedlec. Zainstalowano tu w 1784 r. jeden z pierwszych piorunochronów na ziemiach polskich. Do rzeźby miał pozować ponoć kowal księżnej Aleksandry o imieniu Jacek (inna wersja mówi o lokaju). Atrakcją ratuszowej wieży stanowi zegar z kurantem wygrywającym poloneza *Pożegnanie Ojczyzny* Michała Kleofasa Ogińskiego (1765–1833). Niedaleko znajduje się najstarsza murowana świątynia w mieście – barokowy Kościół pw. św. Stanisława Biskupa Męczennika (z elementami neoklasycyzmu), zbudowany w latach 1740–1749.

losy ziemiaństwa z przełomu XIX i XX stulecia. To doskonałe miejsce na romantyczny pobyt i różnego rodzaju wydarzenia.

Z Siedlcami związany jest również Stefan Żeromski (1864–1925). Poświęcono mu ławeczkę przed gmachem Miejskiej Biblioteki Publicznej. W jego powieści *Przedwiośnie* (1924 r.) główny bohater – Cezary Baryka – jest „rodem z Siedlec”. Tutaj urodziła się też zresztą malarka Anna Zawadzka (1888–1983), uznawana przez Żeromskiego za oficjalną żonę. Mimo iż nigdy nie zawarła ona związku małżeńskiego z pisarzem, ten w swoim testamencie uznał ją za swoją

folkloru i smaków Mazowsza, którego jeden z elementów stanowi Mazowiecka Micha Szlachecka, pierwszy szlak kulinarny Mazowsza (www.szlakkulinarny.pl).

Ten region w sercu Polski i Europy fascynuje od lat swoją różnorodnością, gościnnością i znakomitą sztuką kulinarną. Dlatego też najwyższy czas odczarować malownicze Mazowsze i zaplanować w nim weekend lub dłuższy urlop, aby przekonać się, że warto smakować życie w wolnym stylu, delektując się błogimi chwilami na łonie natury i przemierzając sielskie mazowieckie ziemie w kajak, na rowerze lub pieszo. ■